

La veritable història d'«El meu avi»

L'havanera catalana més interpretada de la història, indispensable a qualsevol cantada

Adaptació d'una il·lustració d'Ester Montjèr

Al llarg dels segles, els catalans hem configurat un paisatge sonor que ens fa recognoscibles davant el món. La majoria són cançons que han nascut als Països Catalans, i moltes han tingut una trajectòria internacional -curta o llarga- o han estat veritables peces intergeneracionals. També hi ha peces compartides amb altres països propers (per exemple "En Joan petit"), que ajuden a dibuixar un imaginari polièdric de la Mediterrània format amb aspectes identitaris compartits amb altres cultures germanes.

El desembre de 2014, vam publicar un número especial (el 231) amb 100 cançons que tenen associades 100 històries per descobrir que algunes de les melodies que considerem nostres també han tingut un recorregut internacional i que han aconseguit emocionar Albert Einstein i **Igor Stravinski**, han fet emmudir dos presidents dels Estats Units o han cridat a la lluita en contra dels totalitarismes arreu del món. Al llarg d'aquest mes d'agost, anirem recuperant la veritable història d'algunes de les cançons del recopilatori, des de temes tradicionals a *hits* de la Nova Cançó, passant per peces emblemàtiques d'**Antònia Font** o **Els Catarres**. Avui descobrim què hi ha darrere d'"El meu avi".

La història d'"El meu avi" és la d'una cançó amb un èxit esclatant des del primer moment. Potser per la melodia, potser per la història que explica, potser per l'oportunitat de cridar 'Visca Catalunya' en plena dictadura... el cas és que aquesta cançó es va convertir de bon començament en l'havanera en català més popular.

El seu autor és **Josep Lluís Ortega i Monasterio**, un militar càntabre destinat a Palamós, afeccionat a la música, que també és autor d'altres havaneres d'èxit: "El canó de Palamós", "La balada d'en Lucas"... La cançó va ser composta en quatre hores al restaurant Xivarri de Palamós, una tarda de febrer de 1968 en què bufava una forta tramuntana. La inspiració la va trobar en el record del seu avi, que va anar a la guerra de Cuba, i en les aventures del vaixell Montserrat. El Montserrat havia estat un mercant alemany anomenat Dania.

El 1895 va ser comprat per la companyia espanyola Transatlántica i va ser rebatejat. Era un vaixell que cobria la línia Barcelona - Santiago de Cuba, motiu pel qual va ser conegut com El Catalán. Quan va començar la guerra va ser requisat i se'l va armar amb dos canons: un a popa i un a proa (ara veiem que això del 'millor barco de guerra' era una gran exageració). Durant el bloqueig naval a què va ser sotmesa l'illa, el vaixell, comandat pel capità Manuel Deschamps, va aconseguir burlar-lo i transportar combatents, ferits i queviures.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=I9f9wkvDZVk>

L'estrena de l'havanera va tenir lloc el 7 d'agost de 1971 a Calella de Palafrugell, en el marc de la celebració de la V Cantada d'Havaneres. **Ortega Monasterio** recorda que en un primer moment la cançó no va ser ben rebuda per tothom: "Hi havia quatre intransigents que deien que una bona havanera havia de ser escrita en castellà, i amb això demostraven una gran ignorància".

L'èxit va ser tan gran que es va convertir en una cançó indispensable en qualsevol cantada d'havaneres. A més, ha estat àmpliament versionada, fins en estils com el rock, la rumba o l'ska. Pràcticament no hi ha grup d'havaneres que no n'hagi fet la seva versió. Miquel Pujadó se sorprèn d'aquest gran succés al *Diccionari de la Cançó* (Enciclopèdia Catalana, 2000): "És una cançó que arbora sense cap mena de vergonya tres '-ismes' que, teòricament, no haurien de resultar gaire simpàtics a la nostra col·lectivitat: el militarisme, el colonialisme i l'espanyolisme", i conclou així: "Francament, anar a l'escorxador en aquestes circumstàncies tot cridant 'Visca Catalunya, visca el català' resulta, com a mínim, absurd".